సీతమ్మ

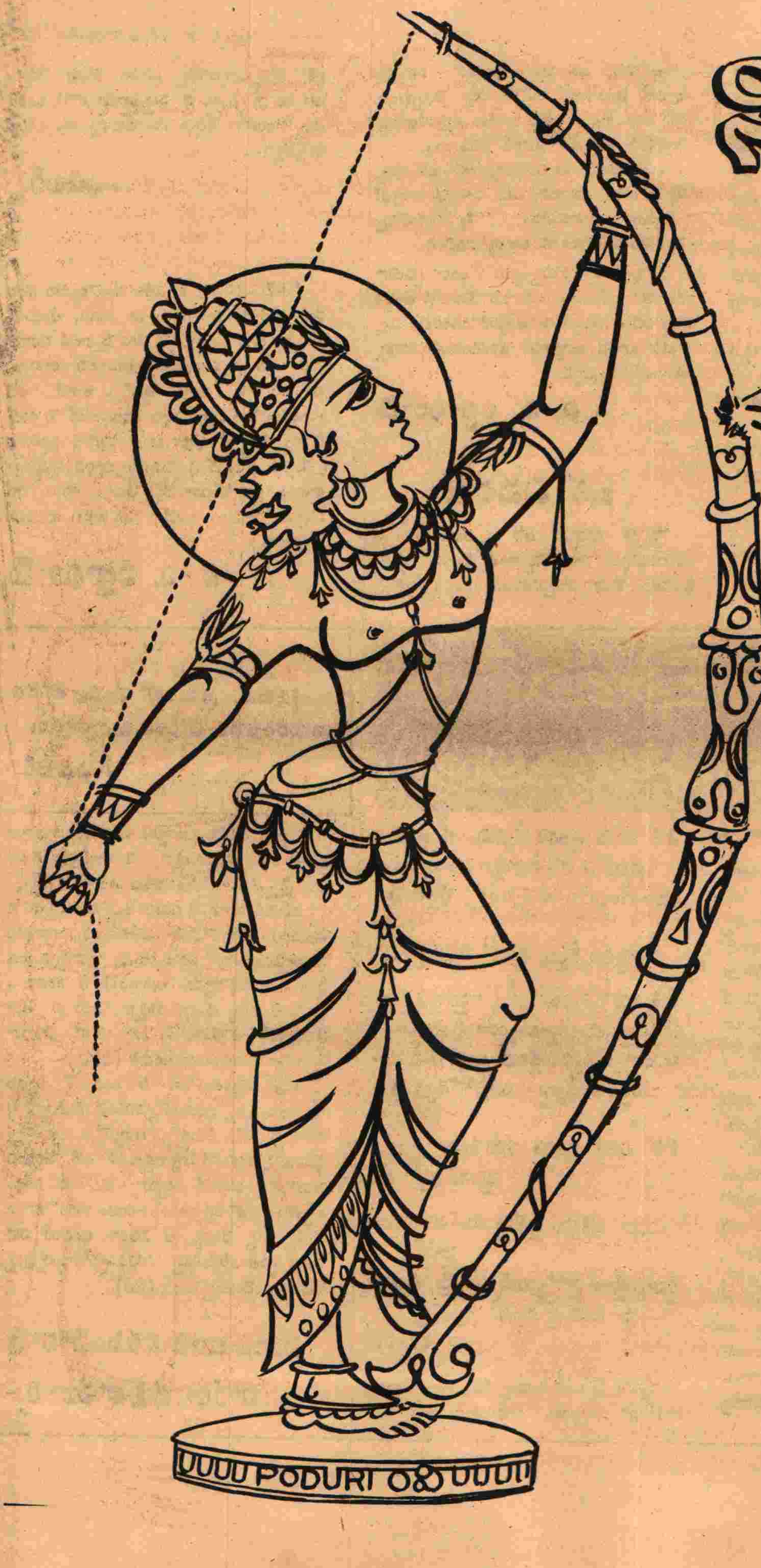

"ఇంకా పన్నెండు రోజుల్లో నే నిప్పుడు చేస్తున్న ఈ యజ్ఞం పూర్తవుతుంది. అప్పటిదాకా మీ రుండి తీరాలి. నిజంగా నే నెంత అదృష్టవంతుణ్ణి! అయాచితంగా మీవంటి మహర్షి, సాక్షాత్తు బ్రహ్మదేవుడితో సరిసమానులైన మీరు నా ఇంటికి విచ్చేశారు" అన్నాడు జనక మహారాజు.

విశ్వామిత్రుడు మందస్మితం చేశాడు. రాజును, ఆయన వెంట వచ్చిన శతానందులవారిని, ఇంకా ఇతర మునులను కూచోవలసిందిగా కోరాడు.

విశ్వామిత్రులవారు కూచున్న తర్వాత వాళ్ళంతా కూచున్నారు.

అందరి కళ్ళు రామలక్ష్మణుల మీదనే ఉన్నాయి. వాళ్ళ అంద చందాలనుంచి కళ్ళు తిప్పుకోలేక పోతున్నారు. ఇక జనక మహారాజు ఉండబట్టలేక పోయినాడు. "ఈ సుకుమారులు, ఈ చక్కని తండ్రు లెవరయ్యా" అని అడిగాడు.

విశ్వామిత్ర మహర్షి పెదవులమీద మొలక నవ్వులు మొలిచాయి. "వీళ్ళా?! వీళ్ళిద్దరూ దశరథ మహారాజు కొడుకులయ్యా. అమిత విక్రములు. రామ లక్ష్మణులు. పరమ సుందరులు. ధీరులు. వీరులు. వీళ్ళ పరాక్రమం వల్లే నా యజ్ఞం నిర్విఘ్నంగా సాగిపోయింది. నా యజ్ఞ సంరక్షణ కోసమే దశరథ మహారాజు దగ్గరకు వెళ్ళి బతిమాలి ఈ చక్కనయ్య లిద్దరినీ తెచ్చుకున్నాను. నా యాగం రక్షించడమే కాదు. వీళ్ళు నాతో రావడంవల్ల అహల్యా శాపం కూడా తీరిపోయింది. వీళ్ళు నా వెంట ఎందుకున్నారని కదూ నీ మనసులో కుతూహలం? నేను జనక మహారాజు యజ్ఞం చూడటానికి వెళుతున్నా మరా నా కన్న తండ్రులారా అని చెపితే వీళ్ళు అన్నారు కదా! ఆయన ఇంట్లో శివుడి విల్లు ఉందట. ఆ విల్లు చూడాలని మాకు మహా సరదా పుడుతున్నది అన్నారు. సరే, రండి అన్నాను. వచ్చారు" అని విశ్వామిత్రు డేదో చెప్పబోతున్నాడు.

శతానందుల వారికి కళ్ళు జలజలలాడాయి. ఆయన నిలువెల్లా పులకించి పోయినాడు. ఆయన ముఖం ఆశ్వయుజ మాసపు పున్నమ చందమామ లాగా అయిపోయింది. మా అమ్మ, మా అమ్మ అనుకుంటే ఆయన మాట పెగుల్చుకోలేక పోతున్నాడు. ఆయన రాముడి వేపే చూస్తూ ఉండిపోయినాడు.

"రామా, రామా! నువ్వెంత మహానుభావుడివయ్యా! మా నాన్న గౌతముడూ, మా అమ్మ అహల్యా, నీ రాక వల్ల మా ఆశ్రమమూ పునర్జన్మం పొందినట్లే. పరమ పవిత్రమై పోయింది మా ఆశ్రమం. మా అమ్మ మళ్ళీ ఎప్పుడు మనిషవుతుందా అని తపించి పోతున్నాను. నీకు విశ్వామిత్రులవారూ, విశ్వామిత్రుడికి నీవూ దొరికారయ్యా. ఇంతకన్నా పరమానంద కరమైన, మహాద్భుతమైన సంగతి ఏముంది? ఈ విశ్వామిత్ర మహర్షి ఉన్నారే ఈయన మహిమ పరమాద్భుతమైనది. సప్తర్షు లందరిలోకీ ఈయనే గొప్పవాడు. ఈయన చరిత్ర ఉందే—అటువంటి

పెళ్ళికానుకాయెనే.....

అద్భుతమైన, మహా సాహసమైన, నవరసభరితమైన చరిత్ర ఇంకెవ్వరికీ లేదు. సృష్టికి ప్రతి సృష్టి చేసి తన పంతం నెగ్గించుకున్నాడీయన. భూమండలం అన్ని దిక్కుల్లోనూ వేల కొద్ది సంవత్సరాలు తపస్సు చేశాడు. వసిష్ఠుల వారే వచ్చి తనను బ్రహ్మర్షి అని గౌరవించాలని పట్టుపట్టి ఆ పంతం నెగ్గించుకున్నారు'' అని రామ లక్ష్మణులు, జనక మహారాజు, అక్కడ చేరిన సదస్యులూ అంతా ఒళ్ళంతా చెవులు చేసుకొని వింటూ ఉండగా విశ్వామిత్రుడి శృంగార, అద్భుత, వీర, రౌద్ర గాథలన్నీ శతానందుడు వినిపించాడు. కుశ మహారాజుతో కథ మొదలెట్టి, ఆయన కుమారుడు కుశనాభుడు, ఆయన కొడుకు గాధి, గాధి తనయుడీ విశ్వామిత్రుడంటూ ప్రారంభించి వసిష్ఠుల వారితో విశ్వామిత్రుడికి స్పర్ధ కలగడం, త్రిశంకు మహారాజును సశరీరంగా విశ్వామిత్రులవారు స్వర్గానికి పంపించడం, మేనకతో కాపురం రంభ మీద అలిగి శపించడం—ఇవన్నీ చెప్పుకొచ్చారు శతానందులవారు. పొద్దు నడిగా మొదలెట్టిన ఆ కథలు పూర్తి అయ్యేవరకు సాయంకాల మైపోయింది. అక్కడ చేరిన మునులూ, రాచ కుటుంబమూ, రామ లక్ష్మణులూ విశ్వామిత్రుల వారి కథలు విని పొంగిపోయినారు.

"రే ప్రొద్దున్న వచ్చి మీ దర్శనం చేస్తాను. శివ ధనువు తెప్పించి ఈ రాజ కుమారులకు చూపిస్తాను'' అని జనక మహారాజు భయభక్తులతో, సంతోషంతో విశ్వామిత్రుడికి నమస్కరించి అంతః పురానికి వెళ్ళిపోయినాడు.

పొద్దున్నే తన మంత్రులను పంపించి విశ్వామిత్రుల వారిని, రామలక్ష్మణులను పిలిపించుకున్నాడు. 'తమ ఆజ్ఞ శిరసావహిస్తాను. సెలవీయండి' అని దోసిలొగ్గి విన్నవించుకున్నాడు జనకమహారాజు విశ్వామిత్రుల వారితో.

"హరుని విల్లు'' అన్నా రాయన.

"అవునవును'' అంటూ జనక మహారాజు విల్లు తన ఇల్లు ఎలా చేరిందీ ఇలా చెప్పారు:

"మా వంశకర్త నిమిఅనేమహాప్రభువు. ఆయనకు ఆరవ తరంలోని మహారాజు దేవరాతుడు. ఈ విల్లు నీ దగ్గర ఉంచవయ్యా మహానుభావా అని దేవతలు ఆయనకు ఇచ్చారు దీన్ని. దేవతలకు ఎట్లా లభించిందీ ధనువు అంటే, దక్ష యాగ సందర్భంలో తనకు జరిగిన అవమానానికి, అపకారానికి మహా కోపంవచ్చింది చంద్రజూటుడికి. కన్నబిడ్డనే కడుపున పెట్టుకున్నాడు పాపిష్ఠుడు దక్షుడు. కాల్చుకున్నాడు. కళ్ళు నెత్తిమీదికి తెచ్చుకున్నాడు. దాంతో కపర్దికి మహా కష్టమనిపించింది. కోపం ముంచుకొచ్చింది. విల్లు ఎక్కుపెట్టి అల్లెతాడు కూర్చాడు. క్షణేం—

అక్కిరాజు రమాపతిరావు

అక్కడున్న దేవతలంతా హాహాకారాలు చేశారు. అల్లకల్లోలమైపోయినారు. హరహరా, మహాదేవా అని చేతులు జోడించి ఏడ్చేశారు. నీవేకదా మాకు దిక్కు. మా తండ్రివి. మా రక్షకుడివి. ఇంత కోపం నీకు వస్తే మే మేమైపోవాలి అని ఆయన్ను బాగా పొగిడారు. దాంతో శివుడికి కోపం తగ్గిపోవడమేకాదు, దేవతలమీద అమితమైన జాలి కలిగింది. తనకు కలిగిన తీరరాని కష్టం సంగతే మరిచిపోయినాడు. దేవతల నందరినీ అమితంగా సంతోష పెట్టాలని, వాళ్ళకు తనవల్ల ఇక ఏమాత్రమూ భయంకూడా లేకుండా చేయాలని ఆయన మహాదేవుడు కాబట్టి, పట్టుకుపొండిరా, ఎందు కలా ఏడుస్తారు వణికిపోతూ అంటూ తన విల్లు వాళ్ళ కిచ్చేశాడు. దేవతలైతే మాత్రం ఆ విల్లును భరించగలరా? వాళ్ళు దాన్ని మా వంశంలో దేవరాతుడి కిచ్చారు భద్రంగా నీదగ్గరుంచవయ్యా అని. అదుగో అప్పటి నుంచీ మా ఇంట్లో ఉంటున్నది ఈ విల్లు. తరతరాలుగా మేము ఈ పినాక ధనువును అర్చించుకుంటూ వస్తున్నాం. అయితే ఒక వింత. ఏం జరిగిందో తెలుసా?

ఒకసారి నేను యజ్ఞం చేదామని శాస్త్రంలో చెప్పినట్లుగా భూమిశుద్ధికోసం నాగలి పూన్చి దున్నుతుండగా, అందాల మందసం ఒకటి దొరికింది నమ్మా! దాన్ని తెరచి చూదునుకదా! పండు జాబిల్లి రేకలాగా, మేఘం నుంచి జారిపడ్డ మెరుపులాగా ఒక చక్కని చుక్క, గారాల తల్లి అందులో ఉంది. బేష్! నాగటి చాలున లభ్యమైంది ఈ బంగారుతల్లి అని సీత అని పేరు పెట్టుకొని అల్లారుముద్దుగా పెంచుకుంటున్నాను. ఈ అమ్మాయి పర దేవత. అనన్య సామాన్య లావణ్య. ఈమెను మామూలు రాజుల కెవరికో ఎలా ఇచ్చి పెళ్ళి చేయగలను? ఈ తల్లి వీర్యశుల్క. ఈమెకు తగిన వరుడొచ్చిన నాడే పెళ్ళి చేస్తాను అనుకున్నాను. నా కొక ఉపాయం తోచింది. మా ఇంట్లో శివ ధనువు ఉంది కదా. దాన్ని ఎవరైతే ఎక్కుపెట్టగలరో వాళ్ళకుమాత్రమే ఈ బంగారు తల్లి నిచ్చి పెళ్ళి చేస్తాను అనుకున్నాను. అందరితో చెప్పాను. ఆశపడి వారూ వీరూ వచ్చి తెల్లమొహాలు వేసుకొని వెళ్ళిపోయినారు. వెళ్ళిపోయిన వాళ్ళు వూరుకున్నారా? కోదండం ఎక్కుపెట్టాలని కుంటిసాకొకటి పెడుతున్నాడీ జనకుడని అందరూ కూడబలుక్కుని నా మీదికి యుద్ధానికి వచ్చారు. ఒక సంవత్సరమంతా నాతో యుద్ధం చేశారు. నేను చాలా అలిసిపోయినాను. కానీ దేవతలు నాపట్ల దయ తలిచారు. అందువల్ల అందర్నీ ఓడించి వెళ్ళగొట్టాను. ఇదుగో చూదురుగాని ఉండండి—నా మనసులో ఏమిటో గాని ఉబలాటంగా ఉంది. ఈ రాముడు ఈ విల్లు ఎత్తితేచాలు, మా సీత నిద్దామని ఉంది'' అన్నాడు జనకమహారాజు.

విశ్వామిత్రుడు చిరునవ్వు నవ్వాడు. అవలొకటి దాన్ని చూడనివ్వవయ్యా నీ ఇల్లు బంగారంగానూ అన్నా రాయన. మంత్రులవేపు చూశారు జనక మహారాజు. వాళ్ళు హడావుడిగా వెళ్ళి మేరుపర్వతమా, వెండికొండా, ఉదయాచలమా, గంధమాదనమా అనిపించే పసిడికాంతి, తళతళ చక్రాల సందడి, శ్రీ గంధ సౌరభం అంతటా వ్యాపిస్తుండగా ఐదు వేల మంది మహాయోధులు పెద్ద మందసం లాగు

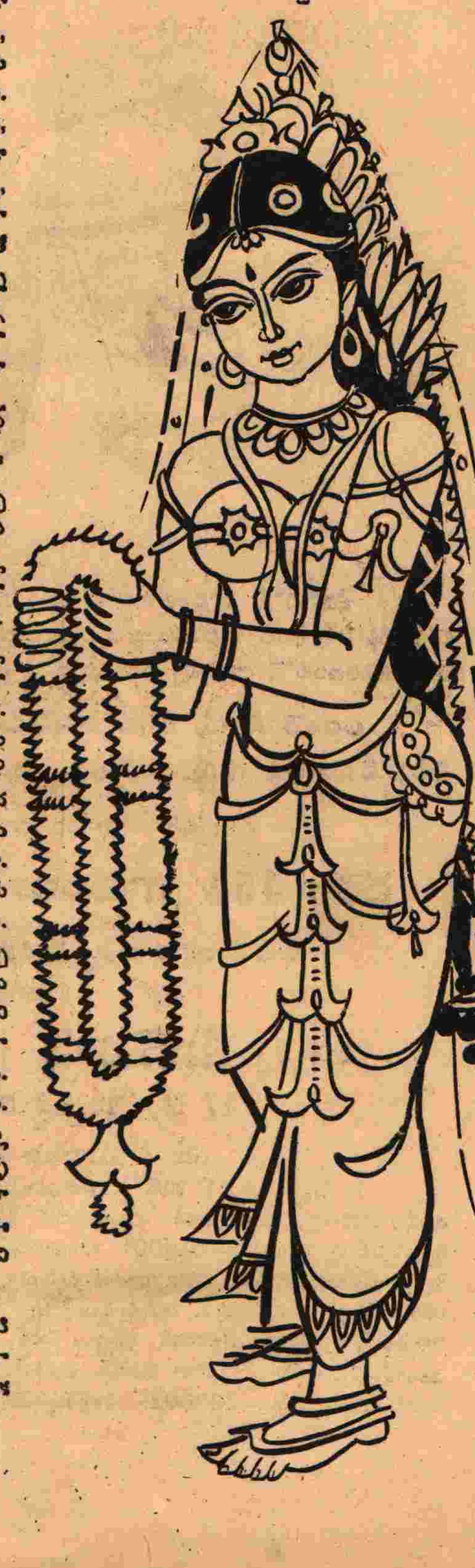

కుంటూ తీసుకొని వచ్చారు. అది దగ్గరసా రాగానే జనక మహారాజా చేతులు జోడించి విశ్వామిత్రుల వారివేపు చూసి, రామలక్ష్మణుల వైపు మళ్ళీ ఇట్లా అన్నాడు: నరులు, సురులు, యక్షులు, కిన్నరులు, కింపురుషులు, గంధర్వులు, సిద్ధులు, సాధ్యులు ఎవరూ దీన్ని ఎక్కుపెట్టలేరు. ఇక మానవుడు దీనివేపు చూడనైనా గలరా? అంటూ మళ్ళీ విశ్వామిత్రుడికేసి పరమ వినీతుడై చూస్తూ—ముల్లోకాలలో ఈ విల్లును ఎక్కుపెట్టే సమర్థుడే లేడే—మీ మాట ఎలాగ కాదనడ మని ఇంత ప్రయత్నం మీద తెప్పించాను. చూదామని వచ్చారు కదా! మీ రాజకుమారులకు చూపండి అని విన్నవించుకొన్నాడు జనకమహారాజా.

విశ్వామిత్రుడికి ఆణచుకోలేని నవ్వు వస్తున్నది. రామభద్రా! చూడు మరి — అన్నాడాయన. పైన ఉన్న మూతను నెమ్మదిగా ఎత్తాడు రామచంద్రుడు. మునికుల తిలకా! మీ అనుజ్ఞ అయితే దీన్ని పైకి తీసి, అల్లెతాడు బంధిస్తాను అన్నాడు. విశ్వామిత్రులవారితో జనక మహారాజా కూడా తల వూపి సంతోషంగా చూశారు రామచంద్రుణ్ణి. ఆ నీలమేఘశ్యాముడు, కాకపక్షధరుడు అవలీలగా ఇట్టే ఆ విల్లును ఎత్తి పట్టుకున్నాడు. మహర్షులు, రాజబంధువులు, జనక మహారాజు యాగానికి వచ్చిన ఎందరో రాజులు, రాజకుమారులు ఎంతో ఆశ్చర్యపోయినారు. రాముడు అల్లె తాటిని చెవిదాకా లాగి విడిచిపెట్టాడు. మదపుటేనుగు తొండం దెబ్బకు చెరుకు గడ విరిగినట్లుగా ఆ విల్లు కాస్త విరిగిపోయింది. అయితే అప్పుడు పుట్టిన ప్రళయభీకరమైన శబ్దానికి అక్కడున్న వాళ్ళ ఒళ్ళు జలదరించింది. కళ్ళు చీకట్లు కమ్మాయి. చెవులు దిబ్బెడలు పడిపోయినాయి. ఒక్క విశ్వామిత్రుడు జనకమహారాజా, రామలక్ష్మణులు తప్ప తక్కిన అందరూ చొక్కు జల్లినట్లు దిగ్భ్రాంతి చెందారు. చాలాసేపటికి వాళ్ళంతా తేరుకున్నారు.

ఇక అప్పుడు పట్టజాలని సంతోష తమకంతో జనకమహారాజన్నాడు గదా—ఓ మహర్షీ! నా పాలిటి దైవానివయ్యా నీవు. నా తల్లి సీత వీర్యశుల్క అని నేను ప్రతిజ్ఞ చేశాను. ఆ ప్రతిజ్ఞ నీ వల్ల నేటికి నెరవేర్చుకో గలిగాను, మహానుభావా! మా సీతను రాఘవుడికిస్తాను—అని నోట్లో మాట నోట్లో ఉంటూ ఉండగానే మంత్రులతో దశరథమహారాజా కబురుచేస్తాను మీ అనుజ్ఞకోసం వేడుకుంటున్నాను అని విశ్వామిత్రుల వారికి విన్నవించుకున్నాడు. శుభస్య శీఘ్రం అని చాలా సంతోషపడ్డారు విశ్వామిత్ర మహర్షి. బంగారు రేకు మీద శుభలేఖ తయారైంది. రామలక్ష్మణులు మిథిల చేరిన మంగళ వర్తమానం విశ్వామిత్రుల వారి కుశలం, శివుని విల్లు దాశరథి ఎక్కుపెట్టగానే విరిగిన సంగతి—అన్నీ దశరథ మహారాజుల వారికి వినిపించి మీరు వెంట ఉండి వారిని తీసుకుని హుటాహుటి ఆగమేఘాల మీద రావాలి అని మంత్రులకు చెప్పాడు జనకమహారాజా. వాయువేగ జవం గల గుర్రాల మీద మూడు రోజులు ప్రయాణంచేసి అయోధ్య చేరారు జనకుడు పంపిన మంత్రులు. విశ్వామిత్ర మహర్షి ఆజ్ఞాపనమే మేమీ

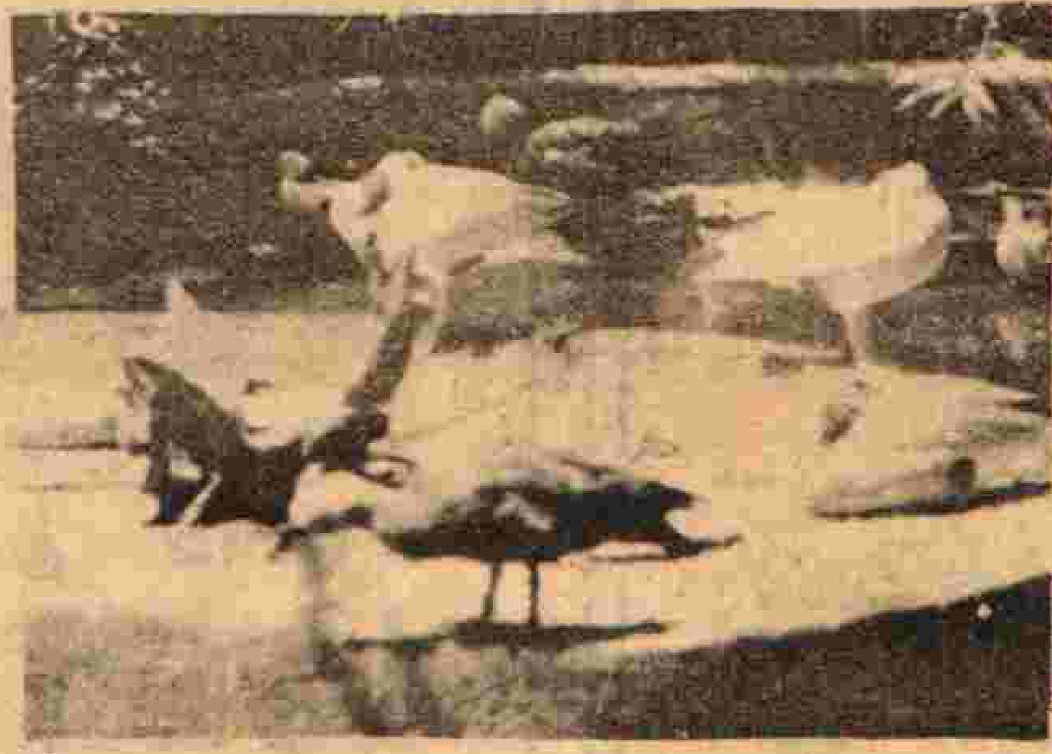

శుభ వర్తమానం మీకు చెబుతున్నాం, మహారాజా! మా జనక మహారాజా సాంజలియై మీ కీ విధంగా చెప్పి పంపారు మమ్మల్ని, అని మిథిలలో జరిగిన యావత్తు సంగతులు వినిపించారు మంత్రులు.

దశరథ మహారాజా సంతోషం అంతా ఇంతా కాదు. వసిష్ఠుల వారికి, వామదేవుడికి నమస్కరించి, మంత్రులను పిలిచి ఉత్సాహంగా బయలుదేరమన్నాడు దశరథమహారాజా. ఆ తెల్లవారుజామున అంతా బయలుదేరారు. జనకుడి మంత్రులు కూడా ఉన్నారు. వశిష్ఠులవారు, వామదేవుడు, జాబాలి, కశ్యపులవారు కాత్యాయన మహర్షి, మార్కండేయులవారు ముందు ఉన్నారు. చతురంగ బలాలు, అంతులేని ధన కనక వస్తు వాహనాలు, అయోధ్యా నగరమంతా కదిలిందా ఏమిటన్నట్లు పెళ్ళివారు బయలుదేరారు. మిథిల చేరడానికి నాలుగు రోజులు పట్టింది మగపెళ్ళివారికి.

జనకమహారాజా ఎదురొచ్చి ఓహో ఏమి నా భాగ్యమని పొంగి పోయినాడు. ఇంద్రుడి చుట్టూ దేవతలు కొలిచి ఉన్నట్లుగా కళ్ళ పండువుగా వసిష్ఠుల వారు నా నగరానికి విచ్చేయడమా! నా జన్మ సార్థకమైపోయింది. నా బిడ్డ లోకోత్తరమైన అదృష్టవంతురాలు, అని మగపెళ్ళి వారిని గౌరవించాడు జనక మహారాజా. దశరథమహారాజుతో ఆయన అన్నాడూ—"ఇక నేను మీ చెప్పు చేతలలోనివాణ్ణి. అంతా మీరే చూసుకోవాలి ఇక ముందు పనులన్నీ మీ రెట్లా చెపితే అట్లా జరుగుతవి." అప్పుడు దశరథుల వారన్నారూ—"ఇది చాలా బాగుంది. పుచ్చుకునే వాడు ఇచ్చుకునే వాడి దగ్గర చేతులు కట్టుకుని నిలబడతాడు. అయ్యా! మీ ఆజ్ఞ ఎలాగుంటే అలా నడుచుకునే వాణ్ణి నేను. మేం స్వతంత్రులం కాం. మీ అధీనులం ఇక పంపీ." ఈ మాటలు విని అందరూ నవ్వుకున్నారు.

జనకమహారాజుకి తన తమ్ముడప్పుడు తన పక్కనే లేకపోవడం కష్టమనిపించింది. ఇక్షుమతీ నదీతీరాన సాంకశ్యపురంలో ఉన్న నా తమ్ముడు కుశధ్వజుడు రాకుండా సీత పెళ్ళి ఎట్లానయ్యా నేను చేసేది అని శతానందుల వారిని తమ్ముణ్ణి వెంటనే మిథిలకు తీసుకుని రమ్మని కోరాడు జనక మహారాజా. శతానందుల వారా ఏర్పాటు క్షణంలో చేశారు. ఇలా వెళ్ళి దూతలు అలా కుశధ్వజుణ్ణి సకుటుంబ పరివార సమేతంగా మిథిలకు తీసుకుని వచ్చి జనకమహారాజుకు చాలా సంతోషం కలిగించారు.

కళ్యాణమంటపానికి దశరథమహారాజుని, ఆయన పిల్లల్నీ, పెళ్ళి కొడుకును తీసుకుని రావలసిందని జనకమహారాజా సుధామనుడనే మంత్రిని పంపించాడు. దశరథుడు అందరితోనూ కలిసి వచ్చాడు. మా వసిష్ఠుల వారు మా వంశక్రమమంతా చెబుతారు.

ఈయన మా కులదైవం అన్నారు దశరథ మహారాజా. సృష్టికార్యుడు బ్రహ్మదేవుడు. ఆయన మానస పుత్రుడు మరీచి. ఆయనకు కశ్యపుడు పుట్టాడు. ఆయనకు సూర్యుడు. సూర్యుడికి వైవస్వతుడనే మనువు పుట్టాడు. మనువుకు ఇక్ష్వాకు మహారాజు అని వంశవృక్షమంతా వినిపించి అజమహారాజుకు దశరథుడు, దశరథుడి నలుగురు కొడుకుల వద్దకు చేరుకున్నారు వసిష్ఠుల వారు. ఇంకా ఇలా అన్నారాయన—నీ రెండో కూతురు ఊర్మిళను మా లక్ష్మణుడి కీయవయ్యా అని. జనకుడు కొండ ఎక్కినంత సంబర పడ్డాడు. కన్యాదాతగా నా వంశక్రమం తెలియ జేసుకుంటాను చిత్తగించండి అని జనకుడు తమ వృత్తాంతమంతా వినిపించాడు. మా మూలపురుషుడు నిమి. ఆయన కుమారుడు మహా పరాక్రమవంతుడు మిథి. ఆయనకు మొదటి జనక మహారాజా. ఆయనకు యుధాజిదుడు. ఆయనకు నంది వర్ధనుడు. ఆయనకు రాజర్షియైన దేవరాతుడు జన్మించాడు అని ఈ విధంగా వంశవృక్షం వరించుకుంటూ వచ్చి సార్థ సోషకుడైన హ్రస్వరోముడనే మహారాజుకు నేను, నా తమ్ముడు కుశధ్వజుడు జన్మించాం. అని జనకుడు చెప్పి సాంకాశ్యపురం పరిపాలించే సుధన్వుడు శివకార్ముకంతో సీత నిస్తావా, లేదా అని నా పైన యుద్ధానికి వచ్చాడు. అప్పుడాతణ్ణి వధించి సాంకాశ్యానికి నా తమ్ముణ్ణి రాజును చేశాను అని చెప్పాడు జనకుడు. ఆయన ఇలా తమ వృత్తాంతం చెబుతూ ఉండగా వసిష్ఠుల వారూ, విశ్వామిత్రుల వారూ లేచి అవునయ్యా జనకమహారాజా! మీ తమ్ముడికి ఇద్దరు కూతుళ్ళున్నారు కదా వాళ్ళను మా భరత శత్రుఘ్నుల కివ్వకూడదా అని అడిగారు. అంతకన్నానా మహాప్రభూ, రఘువంశంతో మేం వియ్యమందిన పవిత్రుల మైనాము. నలుగురికీ ఒకేసారి పెళ్ళి చేదాం అన్నాడు జనకమహారాజా.

శుభముహూర్తాన మధ్యనున్న తెర తీయగానే రాముడూ, సీతా ఒకరి నొకరు చూసుకున్నారు. ఆ మోహనాంగి పరవశించి పోయింది. చంద్రుణ్ణి చూసిన కలువ పూవే అయిపోయినాయి జానకి ముగ్ధ నయనాలు. రాముడి కళ్ళూ ఇంతింతలైనాయి. ఆమె లావణ్య సరసిలో వికసించిన అబ్జాలే అయినాయి రఘురాముని కన్నులు. లక్ష్మణస్వామి ఊర్మిళను, భరతుడు మాండవిని, శత్రుఘ్నుడు శ్రుతకీర్తిని పెళ్ళాడారు.

జనకమహారాజా దశరథుణ్ణి, వసిష్ఠ మహర్షిని, విశ్వామిత్రుణ్ణి ఇంకా ఇతర ఋషులనూ ఎంతగానో మర్యాదలు చేసి సంతోష పెట్టాడు. లక్షల గోవులు, కోట్ల బంగారం, కోటి ముత్యాలు, కోటి పగడాలు కూతుళ్ళ కిచ్చాడు జనకమహారాజా.

కొడుకులనూ కోడళ్ళను బంగారు పల్లకీలో ఎక్కించుకొని మంగళవాద్యాలు మోగుతుండగా దశరథమహారాజా వియ్యాలవారి దగ్గర సెలవు తీసుకుని అయోధ్యకు బయలు దేరాడు.

విశ్వామిత్రుడు హిమాలయాలకు బయలుదేరి వెళ్ళిపోయినాడు.

(మహాకవి గోపీనాథం వెంకటకవిని వందన పూర్వకంగా సంస్మరిస్తూ). *